

Ceglédi Hírmondó

Új színfolt a városi lapok palettáján. megjelent a Ceglédi Hírmondó. A 39 ezres lakosú alföldi település — amely az idén ünnepli városi válásának 625 évfordulóját — első helyi lapja 118 évvel ezelőtt jelent meg.

A próbaszámban arról olvashatnak az érdeklődők, hogy mire futja a város megnyirbált költségvetéséből, mikorra készül el az új bevásárlóközpont, s hogy ötven év után ismét készül monográfia Cegléd történetéről. A lap tájékoztat a városi tanács ügyfélfogadási rendjéről, s a város márciusi kulturális programjairól.

Van-e pénz a testünkre?

Kezdetben — nézzék csak a megsárgult képeken — összeállt néhány sportszerető barát, alakított egy csoportot, egyet, clubot vagy baráti kört, futottak, úsztak, tornáztak (no persze szigorúan a saját zsebükön fedezve minden költséget) s ha eredményüket már említésre méltónak találta valamelyik század eleji sportlap, s a nemzeti színekért dobogó szívek is válogatottak minősítették, akár már utazhatott is a határon túlra, ha volt miből. S lássunk csodát, (él)sportnemet lett a magyar! — de ez a téma inkább már sportoldalunk olvasói érdekelheti. Az viszont már gazdaság, hogy miként nőttek ki ebből a kis mozgalmából a mamutegyesületek, amelyek napjainkra úgy dobálóznak a pénzhiánnyal, adóssággal, leépítéssel, megszüntetéssel, mint fogalommal kibélelt jelentésekkel, hogy jobb nem is figyelni, hisz úgyszincs mit tenni. Hiába, változik a világ — mondják a szakértők — s beláttuk végre, nemcsak a kultúra, hanem a sport is áru, méghozzá igen drága. Ma még inkább csak a kluboknak. Bár a nézők szeme is kikerekedik, ha ránéz a jegy árára.

De ez a (sport)éremnek csak egyik oldala. Mert amíg a klasszikus formában működő (tehát állami vagy társadalmi szervezetektől támogatást kapó) klubok, szakosztályok száma csökken, egy új mozgalom, az önköltséges sportolás mintha erőre kapna. Néhány évvel ezelőtt Szegeden még igencsak újdonságnak számított, ha valaki elmondhatta magáról: havi fix tagdíj ellenében gyúrhatja az izmait, formálhatja alakját valamelyik társadalmi munkában átalakított pincében. Ma pedig...

Nos, a tanács ifjúsági és sportosztályán megtudtam, összeszámolni sem könnyű, hány ilyen elvek alapján működő egyesület van már a körteleken belül. A legnagyobb a Szegedi Tömegsport Egyesület — munkatársaival később még találkozhatnak a cikkben — de hasonlóan sok ember számára nyújt kikapcsolódást a Lakóterületi SE is, vagy a Klauzál téri pince, amelyet épp most újítanak föl. Kaptam neveket is — így például megtudtam, hogy létezik már az Agro-Fitness SE, a Tisza-Budo SE, az SZKV SE, a Kendő SE, míg az alpinisták a Zsigmondi Emil Klubba tömörültek. A felsorolás valószínűleg nem teljes, mint ahogy az sem ismert sokak számára, mit és miből szolgáltatnak ezek a klubok. Ezért is kerestük meg a Tömegsport SE két munkatársát, *Magyar Gábert* és *Gyürki Zsoltot*, akik röviden így foglalták össze a klub működési elveit, felépítését, no meg az ajánlatot:

Az egyesület tulajdonképpen két részből áll. Az egyikben versenyszerűen is sportolókat foglalkoztatnak (asztalitenisz, teniszutánpótlás, társastánc és torna), a másikban pedig az úgynevezett szabadidős sportcsoportok működnek. Itt aztán már van szinte minden — aerobic, hidrobia (ez utóbbi egyébként vízi gimnasztikát jelent), kondicionáló torna fiatal-

labbaknak, idősebbeknek egyaránt, úszásoktatás, tenisz, nyaranta napközis tábor — hogy csak néhányat említsék a kínálatból.

S hogy mindez mibe kerül? A havi befizetési összegek a választott sportoktól függően változnak, tehát lehet 150 forinttól kezdve, mint mondjuk háromszáz. Kinek üzlet ez? — tolatodik azonnal a kérdés. Nos, a Tömegsport Egyesület alkalmazottjai szerint a cégnek bizony nem, hiszen a befolyó összegekből máris levonhatjuk a terembérlési díjakat, az edzők fizetését, az egyesület működésével járó költségeket, a sporteszközök folyamatosan növekedő árait, s máris kiderül, a haszon aztán aligha irigylésre méltó. De egyelőre az egyesület megél, s amikor a jövőről faggatóztam, csak azt tudták mondani, ami egyéb vállalkozó egységénél is napi realitás: keresni azokat a szolgáltatási formákat, amelyek olcsóbbak (vagy legalábbis nem drágábbak a maiaknál), mert a szolgáltatás díjait tovább már emelni nem lehet. Nincs pénz a zsebekben sem... Most persze a magánzsebekről beszéltem.

Életképes egyáltalán ez a sportforma? — kérdeztem nem kis elbizonytalanodással a beszélgetésünk végén. És jött a válasz: „Csak ez az életképes. Mert inkább vállalkozunk a szervezéssel járó nehézségeket, mint öltözött kézzel várjuk a szponzorokat, akik egyébként sem jönnek, hisz pénzt manapság senki sem kínál...”

□

Végül hadd áruljam el, beszélgető partnereimet kérdeztem arról (már miért ne érdeklődne az ember?) hogyan is néz ki mindez azon a bizonyos Nyugaton? Válaszuk röviden összefoglalható: az általuk ismert svájci tapasztalatok alapján könnyen kijelenthető: az nálunk nem megy. Azokat a szolgáltatásokat ma mifelénk senki sem tudja adni, s azokat az árakat senki sem tudja kifizetni...

Hát erről talán csak ennyit.

B. Z.

Royal kávéház

Sztálin és a szocializmus

Kávéházi beszélgetésünk elsőnek említett főszereplője Joszif Visszarionovics Sztálin 1921-ben a szovjet párt főtitkára. Meglehetősen kevesen ismerik — feladata a párt apparátusának irányítása, lényegében a szervezőmunka. 1923 januárjában a nagybeteg Lenin már leváltását javasolja. Hat év múlva korlátlan teljhatalommal rendelkezik, eltávolítja, majd kivégezti a párt bolsevik vezetőgárdáját, Lenin legközvetlenebb munkatársait. A másik főszereplő a szocializmus. Az eszme, amelynek hívei az emberiség sorsát a kizsákmányolásmentes, humanista, demokratikus és szabad társadalomban látják ki-
teljesedni.

Kettejük találkozása egy olyan korban kerül sor, amikor a szocializmus immár fél évszázados marx víziója a liberális és a

— A körülmények, a lepusztult művelődési házak nem vonzzák a közönséget — mondja *Szabó Béla*, a Bartók Béla Művelődési Központ igazgatója. — A legtöbb családban ma már van színes televízió. A hozzánk tartozó 15 művelődési intézmény közül azonban nem dicsekedhet mindegyik ezzel. Olyan körülményeket kellene teremtenünk, ami már a holnapot idézi, de nekünk csak a tegnapi napra van időnk.

Évek óta megoldatlan például az életveszélyessé vált algyői művelődési ház sorsa. Szőregén süllyed az épület, mert a frissen készített betonút alámossa, mozog a November 7., beázik a ságváritelepi intézmény. Dorozsmán pedig még a gázfűtés sem tudta kiszárítani a falakat. Ez csak az épületek „külső” képe. Ha azt is hozzávesszük, hogy a berendezés mindenütt elavult, hogy eszközökre, működésre minimális a pénz, egyből láthatjuk, komoly gondok vannak.

— 13 millió 370 ezer forintból gazdálkodhatunk. Ez valóban nagyon kevésre elegendő. Legnagyobb gond, hogy régi, rossz állapotban lévő épületeket örököltünk. Ha mindet felújítanánk, akkor is legalább a 13 millió kétszeresére kellene évente a működésre.

Annál is inkább, mert mára már elszabadult a pokol a piaci alapokra helyezett kulturális vállalkozások miatt. A művészek az inflációval arányosan emelik a gázsit is. A valóban értékes produkció sokszor szinte megfizethetetlen.

— Évi 150 ezer forintos honoráriumkeretünk van. Ebből látványos, nagy rendezvényeket aligha lehet összehozni. Az az igazság, kicsik a helyiségeink is, olyan drágán kellene adni a jegyeket, hogy senki sem nyitná ránk az ajtót. Így azután a kiscsoportok, a kis-közösségek felé fordultunk. Ebben a keretben tudunk most dolgozni. Úgy tűnik, van is rá igény, hiszen három év alatt négy új közösség alakult, és egy sem szűnt meg.

Leginkább ott érződik a pénzhiány, ahol a legrosszabb állapotban van az épület. A népművelőknek így ezermestereknek, szállítóknak, mindeneknek is kell lenniük, ha azt akarják, hogy működjön a ház. Hogy mindez a szakmai munka rovására mehet? Ezen kár is lenne vitatkozni.

— Vállalkozni? Lehet, de a kultúra soha, sehol sem fogja

igazán eltartani önmagát. Sokszor rákényszerülnek így a bővítra, az értéktelenre. Egymillió 537 ezer forint a bevételi tervünk. Ez is évről évre emelkedik. Újabb ötletekkel eddig még sikerült is teljesítenünk. Videót kölcsönzünk, lakodalomra szereltük fel a házakat, disco-ra adjuk bérbe a termeket.

Gazdálkodni persze nem könnyű. Hiszen a beszédett forintokat továbbra sem lehet év közben forgatni, kamatoztatni. A tanács gondoskodik a működéshez okvetlenül szükséges összegről, év végén pedig számonkéri a bevételt. Sőt! Akad eset, hogy önmagát is „megvágja”, hiszen a bábsház terembérlési díja a tanács egyik zsebéből a másikba vándorol.

— Legnagyobb gond mégis az, hogy eszközvásárlásra rendkívül kevés jut. Ez szinte megbénítja a működést. Hogyan tudjuk áthidalni? Próbálunk pályázatokból is megélni. Akadt év, hogy 700 ezer forintot csíptünk így meg.

Olyan ügyesen persze aligha lehet ezekből a forrásokból kijönni, hogy közben a házak fénye, a programok színvonala ne csökkenjen. A tizenhárom milliós ugyanis még a központnak sem lenne elegendő, ha valóban el kellene látnia funkcióit. Szeged közművelődése azonban tudatnyi művelődési háza ellenére (vagy éppen ezért?) működési zavarokkal küzd, sokszor alapvető kulturális igényeket sem képes kielégíteni.

— A jövő útját mindenképpen az önszerveződésben, a lakosság jobb, nagyobb bevonásában látjuk, keressük. Egyesületek alapításával már próbálkozunk is. Pénzügyi korlátai persze ennek a formának is lesznek.

— Egyelőre nem számíthatunk arra, hogy a társadalom máról holnapra többet tud majd költeni a kultúrára. S akkor sem a közművelődés lesz az első — mondja *Csicsai Antal* népművelő.

Éppen ezért Gyáláréten érdekes kísérletbe kezdtek az elmúlt években:

— Egy egyesület körvonalai bontakoztak ki mára. Faluház, közösségi centrumot hoztunk létre, nagyrészt saját erőnkkel. A kis-közösségek értékteremtő képességét igyekszünk kihasználni. Nemcsak a „magas kultúra” közvetítését tartjuk feladatunknak, hanem művelődési, társasági terepet is igyekszünk teremteni.

Mire elég 13 millió?

Schmidt Andrea felvétele

— Mire futja Gyáláréten?

— Elég nehéz helyzetben vagyunk mi is. Hiszen a házat az ott lakók építették újjá, most hogyan kérjek tőlük pénzt egy-egy programra? Úgy éreznék, kétszer fizetnek azért, hogy bejöhessenek. Talán az egyesület majd megoldja a gondjaink egy részét.

Újszegeden már nemcsak tervezik, működtetik is az egyesületet: a Szegedi Egységvédő Sportegyesület kéredzkedett be a házba. Ön-

költséges tanfolyamokat indítanak, jóga-klubot működtetnek, egészségzombákat szerveznek. Saját erőből és a költségvetési zsebből egyaránt jut a programokra. De ehhez először a helybelieket kellett megnyerni. A közösség, ha akarja, ha fontosnak tartja, áldoz arra, hogy művelődjön, hogy sportoljon. Nem biztos, hogy mindig, mindenhol arra várnak, állami zsebből rendezett programokra csalogassák őket.

R. G.

Új felállásban?

Sűrűn sajnálkozom azon, hogy mifelénk eltűntek a kávéházak, a kiskocsmák, az olvasó, csevegő találkozóhelyek. Néha visszavágom a prágai „Kehelybe”, a zegzugos utcákban megbúvó találkozóhelyekre. Ezek az „intézmények” ugyanis nemcsak ivásra szolgálnak. Közösségi életi színterek, s tán még azt is megkockáztatom, a művelődés, a szellemi élet helyei.

De miért nem tudják mindezt idehaza a művelődési házak megvalósítani? Rá kell jönnünk, a közművelődés mai rendszere elavult, régi kövületként kísért bennünket. Szükségeinket változtak volna meg? Minden bizonnyal azok is. De a kultúrára fordítható források is elapadtak mára. Így azután rangos, szellemet-lelket építő programok, értékek hullanak szét, s a közművelődés aligha vállalkozhat többre, minthogy életben tartsa intézményeit. Klubok, körök élnek még úgy, ahogy. Ennyire futja. A népművelők többsége pedig igyekszik erényt kovácsolni a szegény-ségből: némi meleget, ott-hont adni a társaságra vágyóknak! Szociális szempontok keverednek valami egészen mással...

Közben azon kesergünk, Szegednek vajon miért nem jut egy valóban exkluzív, szellemi öröklétű malomra, egy jól működő, rangjához európai szelleméhez elengedhetetlen művelődési központra? Az apadó állami pénztárca azonban arra is figyelmeztet bennünket, hogy tudomásul kellene vennünk, a jövőben nem lesz képes, és

nem is hivatott a közös zseb arra, hogy mindenkiről maga gondoskodjon. Tán egyetlen külföldi városban sincs annyi művelődési ház, mint nálunk Szegeden. Egy van, ami jól működik. Állami pénzen, állami feladatokat ellátva. És a kisebb közösségi házak? Azok egészen más zsebből élnek. Ha szükség van rájuk, akkor akad csatorna, ahonnan csurran-csöppen...

A mi közművelődésünknek az első kegyelemadó a pénzhiány adja. Ezért is szimpatikus a szegedi népművelők ötlete, hogy egyesületek létrehozásával a mainál jobban lehetne működtetni a közösségi házakat, művelődési otthonokat. Hiszen a jövőben társaságokat, helyi kulturális egyesületeket életre hívva tudunk csak túl lépni önnön korlátainkon. Örök szabály, hogy amire valóban van igény, az előbb-többre, minthogy életben tartsa intézményeit. Klubok, körök élnek még úgy, ahogy. Ennyire futja. A népművelők többsége pedig igyekszik erényt kovácsolni a szegény-ségből: némi meleget, ott-hont adni a társaságra vágyóknak! Szociális szempontok keverednek valami egészen mással...

Aligha kétséges, gyökere-
sen megváltozik.

G. R.

Székely Gábor